

ונשנות למינהל האזרחי, לא קיבל כ"ק היתר כניסה לישראל - עומס במת"קים, עיכובים במשלוח דואר וטיעונים נוספים הביאו לכך שאותו היתר כניסה יינתן בסמוך מאוד, אם לא לאחר פקיעת תוקפו של אישור משרד הפנים. (תיק 16167)

עיכובים אלו הופכים את אישור משרד הפנים בעניין טיפולו בבקשה לאחמ"ש, לו המתינו המבקשים חודשים ארוכים, לחסר כל ערך. כמו בעיכוב במתן האישורים על-ידי משרד הפנים, גם במקרים אלה הופכים בעלים ואבות שפעלו על-פי חוק, לשהים בלתי חוקיים - אם ייתפסו, בקשתם לאיחוד משפחות תיפסל. בחודש דצמבר פנה המוקד לפרקליטות המדינה בבקשה לפגישה בין נציגי המוקד לנציגי הפרקליטות ומשרד הפנים, על מנת לדון בקשיים אלו, כמו גם בנושאים נוספים הנוגעים להליך איחוד המשפחות.

באוגוסט 2001 פנו בני הזוג ק' למוקד בעקבות סירוב משרד הפנים לרשום את ילדיהם ולאשר את הבקשה לאחמ"ש. המוקד ערער על כך. בינואר 2002 אושר רישום הילדים וב-12 לפברואר אושרה הבקשה לאחמ"ש. מאז ועד לאוגוסט הוקפא מתן היתרי הכניסה לישראל על-ידי המינהל האזרחי. עם הפשרת ההקפאה, פנה המוקד למינהל האזרחי: האם אושר היתר הכניסה לכ"ק. בספטמבר נענה המוקד כי לא נמצאה בקשה על שמו ממשרד הפנים. פניות חוזרות ונשנות למשרד הפנים זכו לתגובה בדצמבר: אישור משרד הפנים נשלח שוב למינהל האזרחי ובתום שבועיים ימתין האישור במת"ק. מספר ימים קודם לכן שלח המוקד את בקשתו של כ"ק למשרד הפנים, להארכת היתר שהייתו במסגרת ההסדר המדורג, למרות שעדיין לא זכה ליהנות מהיתר שהייתו הקודם. למרות הבטחת משרד הפנים ולמרות פניות חוזרות

רישום ילדים

ולבריאות והופך אותו לזר החשוף לגירוש מארצם של אמו או אביו. שלא כמו בבקשות לאיחוד משפחות, הקפאת רישום הילדים אינה מוזכרת בהחלטת הממשלה מחודש מאי בעניין הבקשות לאיחוד משפחות.

מדיניות משרד הפנים בנוגע לרישום של ילדים שאחד מהוריהם אינו תושב ישראל, לא נזכרה בעבר ואינה נזכרת כיום בחוק, בתקנות או אפילו בנוהל המפורסם בציבור. מדיניות זו עברה שינויים רבים במהלך השנים, שינויים שנודעו רק בדיעבד, בעקבות פניותיהם של תושבים שנפגעו מהם. משנת 1996, בעקבות פניות המוקד וארגוני ז"א נוספים, ילד שנולד לתושב ישראל נרשם במרשם האוכלוסין

המדיניות המפלה שהונהגה בשנה האחרונה, בנוגע לאיחוד משפחות ישראליות-פלסטיניות, פגעה גם בזכותם של ילדים בני משפחות אלו לגדול בתא משפחתי יציב ובזכותם של הוריהם הישראלים לגדלם בירושלים. במהלך ששת החודשים האחרונים הורחבה הפגיעה שתוארה בדו"ח הפעילות החצי שנתי:²⁸ נכון לחודש יוני הוקפא בפועל רישום במרשם האוכלוסין של ילדים אשר נולדו בחו"ל להורים שאחד מהם פלסטיני, ושאינו תושב ישראל. נכון לחודש דצמבר, הקפאה זו חלה גם על ילדים שנולדו למצב משפחתי זהה ורשומים במרשם האוכלוסין הפלסטיני, גם אם נולדו בישראל. אירישומו של ילד במרשם האוכלוסין בישראל שולל ממנו כל מעמד בישראל, פוגע בזכויותיו לתא משפחתי מוגן, לשמירה על טובתו ולקשר עם הוריו, מקשה על השגת זכויותיו לחינוך

28. המוקד להגנת הפרט, דו"ח פעילות לתקופה ינואר-יוני 2002, עמ' 42.

הגישה מ"א בלשכת מינהל האוכלוסין בקשה לרישום ילדיה בישראל. באוגוסט 2001 סורבה הבקשה מהטעם כי "לא הוכח מרכז חיים". המוקד שלח בקשה נוספת לרישום ילדיה של מ"א, ביולי 2002. בספטמבר נתקבלה תשובת מינהל האוכלוסין: רישומן של שתי הבנות הקטנות אושר אך "... באשר לארבעת הילדים שנולדו באל-בירה ורשומים באזור נושא רישומם מחייב הליך אחמ"ש ולכן רישומם יידון במסגרת בקשה לאחמ"ש שבשלב זה ולאור החלטת הממשלה מיום 12.5.02 אין אנו מקבלים בקשות מסוג זה". פניות המוקד ללשכת מינהל האוכלוסין בעניין ילדיה של מ"א כמו גם בעניין ילדים נוספים, בהן נתבקש הבסיס המשפטי של שינוי מדיניות זה והפניה למקום פרסומו של הנוהל החדש, נותרו ללא מענה. בדצמבר עתר המוקד לבית המשפט לעניינים מינהליים בדרישה לאשר את רישום ילדיה של מ"א או לחלופין, לפרסם את מדיניות הרישום החדשה כמתחייב במינהל תקין. העתירה טרם נדונה. (תיק 16670)

גם כאשר מדובר ברישומם של ילדים שנולדו בישראל ולא מופיעים במרשם האוכלוסין הפלסטיני, מנצל משרד הפנים את אי-הבהירות השוררת סביב הנוהל לרישום ומערים קשיים על הוריהם הישראלים של הילדים, בבואם לרשום אותם. דרישתם האחרונה של פקידי המשרד, מדצמבר, היא הצגת תעודת זהותו המקורית של ההורה שאינו תושב ישראל. דרישה זו, שלא פורסמה ברבים, לא רק שמסכנת את בן הזוג שאינו תושב בכך שמתירה אותו ללא תעודה מזהה ולפיכך חושפת אותו למעצר ולגירוש, אלא במקרים מסוימים היא בלתי אפשרית כיוון שבן הזוג שאינו תושב אמור, על-פי חוק, לשהות מחוץ לישראל כל עוד לא ניתן לו אישור שהיה, וההורה הישראלי אינו מורשה להיכנס לרוב היישובים בשטחים.

בישראל בהליך נפרד ומקוצר מהליך אחמ"ש. רישומו התבצע לאחר הוכחה חד-פעמית של מרכזי חיי הוריו ומילוי טופס מיוחד לתינוקות וילדים שמלאו להם יותר משנה - ללא בדיקות ביטחוניות ופוליטיות.

נכון לסוף שנה זו, ילדים שנרשמו במרשם האוכלוסין הפלסטיני מחויבים בהגשת בקשה נפרדת לאיחוד משפחות, שאינה מתקבלת כלל, עקב החלטת הממשלה שאסרה על קבלת בקשות חדשות של פלסטינים לאחמ"ש. לגבי בקשות לרישום ילדים שנולדו מחוץ לשטחים, קיבל המוקד תשובות סותרות ממשרד הפנים: החל מהחובה להגיש בקשה נפרדת לאחמ"ש ועד קשירת הבקשה לרישום הילד לבקשת האחמ"ש שהוגשה, או עומדת להיות מוגשת, בשם ההורה שאינו תושב ישראל, בניגוד לפסיקת בג"ץ בנושא.²⁹ יתרה מזאת, משפחות רבות נקלעו למצב שבו מקצת ילדיהם הוכרו כתושבי ישראל ומקצתם נחסמה דרכם מלקבל הכרה שכזו. אותם ילדים שנולדו מחוץ לישראל, או ששמם מופיע במרשם האוכלוסין הפלסטיני, נותרים ללא מעמד במדינה בה חיים הוריהם ואחיהם. לאחר שפניות המוקד למשרד הפנים בדרישה לביטולה של מדיניות זו או, לחלופין, להצגת בסיסה החוקי לא נענו, עתר המוקד לבית המשפט.

מ"א, ילידת ירושלים ותושבת ישראל, נישאה לתושב רמאללה ב-1988. עד 1997 התגוררו בני הזוג לסירוגין בבית הורי הבעל בקלנדיה ובבית הוריה של מ"א, בשכונת אבו טור בירושלים. ב-1997, עת עברו הוריה של מ"א לבית בסילוואן, העתיקו בני הזוג את מגוריהם לבית זה ומ-2000 שכו דירה בכפר עקב שבגבולות ירושלים וביססו את חייהם שם. במהלך השנים נולדו לבני הזוג שבעה ילדים: ארבעת הגדולים, בני שלוש-עשרה עד שבע, נולדו באל-בירה ושלוש הקטנות, בנות שלוש שנים עד שישה חודשים, נולדו בירושלים. ב-2000

אלימות כוחות הביטחון

"כל אדם יש לו הזכות לחיים, לחירות ולבטחון אישי."

הכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם, סעיף ג

פלסטיניים שפנו אליו במהלך השנה להפסקת מעשי האלימות, פתיחת חקירות, מיצוי והבאת האשמים לדין. כמו כן המשיך המוקד לפנות לערכאות במטרה לעשות צדק עם הקורבנות, לחייב את המדינה ב-accountability לגבי מעשי שלוחיה, בין אם במעשה האלימות ובין אם באי-מעשה החקירה, ולהרתיע את אנשי כוחות הביטחון מהפעלת אלימות כנגד האוכלוסייה האזרחית. בשנת 2002 הוגשו שבע תביעות פיצויים לבתי המשפט בגין נזקי גוף ורכוש. עשר מכלל התביעות שהגיש המוקד בעבר הגיעו לסיום השנה, חמש בפסק דין וחמש בפשרה. נגישותם של פלסטיניים תושבי השטחים לבתי המשפט הישראליים, במטרה שיעשה עימם צדק, נפגעה השנה עוד יותר: המצב בשטח ערם קשיים על הגשתן וניהולן של תביעות בבתי המשפט, והתיקון לחוק הניזקין שהתקבל בכנסת ("החוק נגד פיצויים"), חסם כמעט לחלוטין את הדרך לבתי המשפט.

במהלך השנה האחרונה הפכו חייהם של פלסטיניים - נשים, גברים, קשישים וילדים - זולים מאי-פעם ורכושם הפקר. חיילי צה"ל, שוטרי משמר הגבול ומתנחלים ירו, היכו, איימו, בזזו והחרימו בהיקפים נרחבים. כגופים הכפופים לביקורת ציבורית, לא נדרשו כמעט כוחות הביטחון למתן דין וחשבון על הזילות שהפגינו לגבי חיי אדם ורכוש. ההחרפה במצב חלה גם במעשיהן-מחדליהן של הרשויות האמונות על חקירת אותם מקרים. הדבר בולט במיוחד בכל הנוגע לצה"ל, שלאחר פלישתו לשטחים ושיבתו שם, אחראי, על-פי כל קנה מידה, על שמירת הסדר והביטחון בהם. מאות מקרי המוות, אלפי מקרי הפציעה ומקרי הביזה הרבים בהם היו מעורבים חיילי צה"ל מאז תחילת האינתיפאדה, הביאו לפתיחת 281 חקירות בלבד במשטרה הצבאית, הגשת 37 כתבי אישום ולהרשעת מעט יותר מ-10 חיילים.³⁰ זאת כאשר לחקירה תפקיד מכריע לא רק בהענשת מי שפעל בניגוד לחוק אלא גם, ואולי בעיקר, כהרתעה מפני הישנותם של מקרים דומים.

המוקד פעל אצל הרשויות בשםם של מאות

29. בג"ץ 48/89, עיסא נ' מנהלת השלשכה האזורית ואח', פ"ד

מג(4), 573.

30. הארץ, 17.12.02, עמי 3ב; שם, 2.1.03, עמי 1א.